

Deținători de carte veche spaniolă în Biblioteca Batthyaneum sec. XVII-XIX (I)

Ștefan STANCIU

Biblioteca Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
Library of the „1 Decembrie 1918” University of Alba Iulia
Str. Mitropolit Andrei Șaguna, Nr. 4, Tel. 0258.802815
e-mail: e_trif@hotmail.com

Owners of Spanish old books in Batthyaneum Library (17th to 19th century)

The study aims to retrace the circulation of Spanish old books from Batthyaneum Library through the identification of their owner, institutions or private persons from the clerical or laic environment.

We present and describe the coats of arms from the interior of the books, under the form of graved ex-libris, seals or manuscripts. The presence of these works in the epoch shows the interest of the bibliophile owners for certain domains of knowledge, highlighting the intellectual profile of elite, e.g. a cardinal from Wien and a Catholic bishop from Alba Iulia. The laic books owners were either teachers or persons with nobiliary titles.

Key-words: intellectual, Spain, Alba Iulia, book owners, library, Spanish books, ex-libris.

Studiul stă în prelungirea unei inițiative științifice anterioare de identificare și analiză a cărților vechi tipărite în limba spaniolă existente în cele mai vechi bibliotecile transilvănene¹. Pe filonul prezentei investigații am urmărit nu doar identificarea posesorilor de carte spaniolă după tipul de ex-libris, dar și orizontul lor cultural, rezultat din domeniile predilecte pe care le acoperă cărțile spaniole, notificările manuscrise, dar mai ales conturarea unor răspunsuri la întrebările: ce importanță aveau aceste cărți pentru colecționarii lor din acea vreme și care era rolul lor în constituirea acelor somptuase biblioteci științifice, specifice sec. XVIII-XIX, precum cea de la Alba Iulia.

Atenția mea s-a focalizat asupra Bibliotecii Batthyaneum ca urmare a faptului că aici am depistat cel mai numeros fond de carte veche spaniolă din Transilvania. Posesorii acestor lucrări au fost identificați prin descifrarea ex-librisurilor din interiorul cărților, constatându-se că ele au aparținut atât unor persoane laice, cât mai ales aparținând mediului clerical, fie private, fie unor rezidențe sau ordine religioase. Ponderea cea mai semnificativă a cărților vechi spaniole provine

din colecția personală a cardinalului Vienei, Anton Christophoro Migazzi, odată cu achiziționarea ei de către episcopul catolic Ignatius Batthyáni. S-a vehiculat ideea că numărul total de volume achiziționate s-ar fi ridicat la cifra de 8000². Semnificative rămân și o sumă de particularități potrivit cărora ele pot fi identificate și ne ajută să reproducem itinerariile de circulație a cărții, iar într-o oarecare măsură și apetența pentru anumite genuri culturale a posesorilor lor. În acest caz, am pornit analiza de la repertorierea ex-librisurilor întâlnite în interiorul lucrărilor, pe foaia de titlu sau poziționate în alte părți ale cărții. Am optat pentru prezentarea în primul rând a ex-librisurilor migazziene.

Între acestea atrage atenția, prin componentele sale heraldice, ex-librisul etichetă gravat³ cu însemnele blazonului cardinalului Anton Christophoro Migazzi compus din mai multe armoarii⁴ sau mai concret „armerii de funcție”⁵. Scutul de stil baroc, despăcat⁶, este învăluit în mantia dublată cu hermină, timbrat și încoronat, prelungit cu o cruce de cardinal și terminat cu pălăria de cardinal cu câte 15 ciucuri pe fiecare parte. Scutul comportă următorul

cimier: la dextra crucea argintie în câmp roșu, tăiat de bara de argint. La senestra, în zona flancului stâng, șindrilit, argintiu și negru, în care se află simetric, în diagonală, soare de aur, iar la extremitățile scutului, turn negru pe argint, alternat pe diagonală, total tăiat de banda de azur cu trei flori de crin de aur⁷. În partea de jos a blazonului se află un text în limba latină, în care sunt menționate funcțiile ecleziastice pe care le-a exercitat cardinalul Anton Christophoro Migazzi în cadrul Bisericii catolice.

Un alt tip de ex-libris migazzian, mai puțin întâlnit, este cel scris tot în limba latină, lizibil, aflat fie pe foaia forțată, fie pe prima copertă din interior cu însemnarea „erat ex libris christophori cardinalis a Migazzi”⁸.

Deși nu îmbracă forma unui ex-libris am considerat ca fiind semnificativ menționarea unui element indicator al lucrărilor provenite din biblioteca cardinalului Migazzi, pe care Ileana Dârja îl menționează într-un studiu dedicat prezentării manuscriselor migazziene⁹. Este vorba despre prezența unui sistem de cotare, prin care se lepea în partea superioară a cotorului o etichetă, în care era înscrisă o cotă topografică alcătuită din două litere alfabetice și o cifră arabă, care astăzi nu se mai regăsesc. Probabil că, odată intrate în noua bibliotecă a lui Batthyáni, organizată după modelul celei vieneze¹⁰, această etichetă a fost îndepărtată, iar cărțile au fost inventariate și au primit o nouă cotă manuscrisă, care se regăsește pe prima copertă din interior și care este aceeași cotă cu cea menționată în fișa individuală și în registrele de inventar actuale ale bibliotecii albaiulene.

Ex-librisul migazzian de tip etichetă gravat, precum și cel scris nu se întâlnesc pe toate cărțile vechi spaniole, putem chiar afirma că ele își fac modest apariția în cazul cărților vechi în limbă spaniolă. Conținutul și tematicile lucrărilor spaniole de proveniență migazziană, denotă un spirit enciclopedist pregnant al cardinalului vienez, dornic de cunoaștere. În achiziția de carte, cardinalul nu a colecționat doar cărți teologice sau relaționate cu teologia precum sinteza în cinsprezece volume de istorie a Bisericii, scrisă de Abatetele Choisy¹¹, ci a fost interesat și de domenii predilecte iluministe, cum ar fi filosofia, după cum reiese din lucrarea lui Miguel de la Fuente *Libro de las tres vidas de el Hombre*¹² sau de unele discipline înrudite cu istoria ca: medalistica, epigrafia și numismatica, înmănușiate în cartea lui Sebastian de la Quadra *Dialogos de medallas, inscripciones, y otras antiqvedades*¹³.

Interesul cardinalului pentru înțelegerea etapelor de evanghelizare a populației Americii de Sud presupunem că l-a impulsionat în achiziția lucrării lui Alonso de Ercilla y Zuñiga, *Araucana*¹⁴, în care este prezentată cucerirea de către spanioli a populației de pe teritoriul actualului stat Chile. Această carte se mai remarcă și prin prezența unui

ex-libris și notificarea manuscrisă potrivit căreia lucrarea provenea din colecția personală a franciscanului P[adre] Pedro Alvarez din Regatul Chile¹⁵. De asemenea, nu lipsesc lucrările reprezentative ale dramaturgiei specifice Secolului de Aur spaniol, semnate de Pedro Calderon de la Barca¹⁶ sau sinteze biografice, ca cea a reginei Maria Ana de Portugalia realizată de Joseph Ritter¹⁷, tradusă din limba latină în limba spaniolă în anul 1757.

Fără dar și poate achiziționarea de carte în limbă spaniolă a generat și nevoia unor dicționare precum cel spaniol-francez și francez-spaniol redactate de Francisco Sobrino¹⁸. Deocamdată nu dispunem de informații referitoare la modul cum au ajuns aceste cărți spaniole în biblioteca episcopului vienez. Avansăm probabilitatea ca unele dintre ele să fi fost achiziționate între anii 1752-1756, când Christophoro Migazzi a îndeplinit misiuni diplomatice în Madrid¹⁹.

Între următoarele ex-librisuri aflate pe cărțile vechi în limbă spaniolă din biblioteca albaiuliană dintre cele care poartă însemnele episcopului Ignatius Batthyány se remarcă cel de tip etichetă gravat cu semne heraldice²⁰, fără a prezenta vreun text manuscris²¹. Ulterior, cărțile nou intrate în bibliotecă erau marcate cu o ștampilă dreptunghiulară²², cu însemnarea „*Gyula-Febérvári GROF BATTHYANI-féle püspöki könyvtár*”.

Nu s-au regăsit în cărțile vechi spaniole un alt ex-libris cu însemnele personale ale episcopului Batthyány. În schimb au fost identificate câteva cazuri de cărți spaniole cu ex-librisul heraldic al cardinalului Migazzi acoperit (parțial) de ex-librisul heraldic a lui Batthyány, ceea ce probează proveniența acestor cărți din colecția bibliotecii cardinalului vienez.

Ex-librisul episcopului Ignatius Batthyány conține un blazon²³, format dintr-un smalt, argint și două culori, azur și negru, într-un scut de stil baroc cu elementele onorabile dispuse centrat, flancat de însemne episcopale, mitra și cârja. Scutul surmontat de o coroană, comporta următorul cimier: în câmp de azur, în fața unei stânci înălțându-se din mare, un leu ținând între dinți o sabie de argint, iar desupra, un pelican în cuibul său, hrănindu-și puii.

În ceea ce privesc temele tratate de lucrările spaniole purtătoare a ex-librisurilor lui Batthyány, se observă ca fiind predominante cele cu subiecte teologice²⁴, dar și unele din domenii diverse care deconspiră profilul enciclopedic iluminist al episcopului catolic²⁵. Această afirmație este susținută de prezența unui studiu biografic asupra vieții lui Miguel Cervantes, *Vida de Miguel Cervantes Saavedra, y Análisis del Quixote*²⁶, la care se adaugă interesul pentru cunoașterea geografiei lumii, așa cum ilustrează lucrarea lui Sebastian Fernandez de Medrano, *Breve*

*descripcion del mundo ò guia geografica*²⁷ sau cele cu tematică filosofică, precum cartea lui Voltaire, *Filosofia*²⁸. Literatura este la fel de bine reprezentată, ștampila cu însemnele bibliotecii lui Batthyani se regăsește în interiorul unui poem epic burlesc semnat de Joseph de Villaviciosa, *La Mosquea, poetica inventiva, en octava rima*.

Unele ex-librisuri de proprietari și adnotări din interiorul cărților în limba spaniolă aflate în biblioteca albaiuliană au putut fi descifrate, iar altele mai puțin. Un exemplu de ex-libris a unui posesor de carte veche în limba spaniolă despre care s-au descoperit vagi informații este cel cu mențiunea „Erat ex libris: Ioannis Mathiae Turri”²⁹, aflat în interiorul primului volum a sintezei lui Juan de Mariana, *Historia general de España*³⁰. Acest ex-libris se află menționat și în Registrul inventar al obiectelor muzeale din Biblioteca Batthyaneum, la nr. de ordine 4317 (181); 4318 (182); 4319 (183) menționat ca: „Joannes Mathias ducibus de Mediolani”³¹, cu prezentarea unui blazon, în care se descria o poartă de cetate. Acest blazon însă nu se regăsește de fapt în cărțile vechi tipărite în limba spaniolă.

Un alt ex-libris manuscris apare cu numele Josephus Vitez de Zadany³² în interiorul cărții *Vida de Numa Pompilius*³³, alături de o însemnare redactată în limba latină, prin a cărei traducere în limba română se specifică că „Josephus Vitez de Zadany ofera cu cea mai buna intentie Bibliotecii Episcopale din Alba Carolina această carte scrisă în spaniolă despre Viata lui Numa Pompilius ca o editie foarte rară”³⁴. În Enciclopedia Catolică Maghiară posesorul a fost identificat cu numele József Vitéz Zadányi (†1816)³⁵ ca fiind un gravor amator din localitatea maghiară Zadany (aproape de granița cu România, în zona Salontei), care a activat în Viena la începutul secolului al XIX-lea, conform lucrării lui József Szinnyei³⁶ despre viața și lucrările scriitorilor maghiari. Nu se cunosc alte date, doar că a murit în anul 1816.

Am identificat și un posesor de carte veche spaniolă a cărui ex-libris etichetă poartă însemnarea „Dr. N. Lupu-Ioanăș profesor Blaj”³⁷. Acesta se află în partea superioară a foii de titlu a unui exemplar unic din Transilvania în limba spaniolă, care descrie episoade din viața lui Isus: *Jesucristo. Maestro divino de las naciones*³⁸. Date despre fostul posesor al acestei lucrări se regăsesc, între altele, în studiul lui Nicolae Comșa și Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului*³⁹, unde apare menționat cu numele de Nicolae Lupu, născut în comuna Agârbiciu (azi jud. Sibiu), cu studii liceale la Blaj și doctorale la Institutul „De Propaganda Fide”. Reîntors la Blaj, Lupu-Ioanăș a fost profesor la Academia teologică, până în anul 1947. Oprimat de regimul comunist, Nicolae-Lupu moare în anul 1962 în satul natal. Este cunoscut faptul că în activitatea sa editorială s-a semnat cu pseudonimul de *N.L. Ioanăș*.

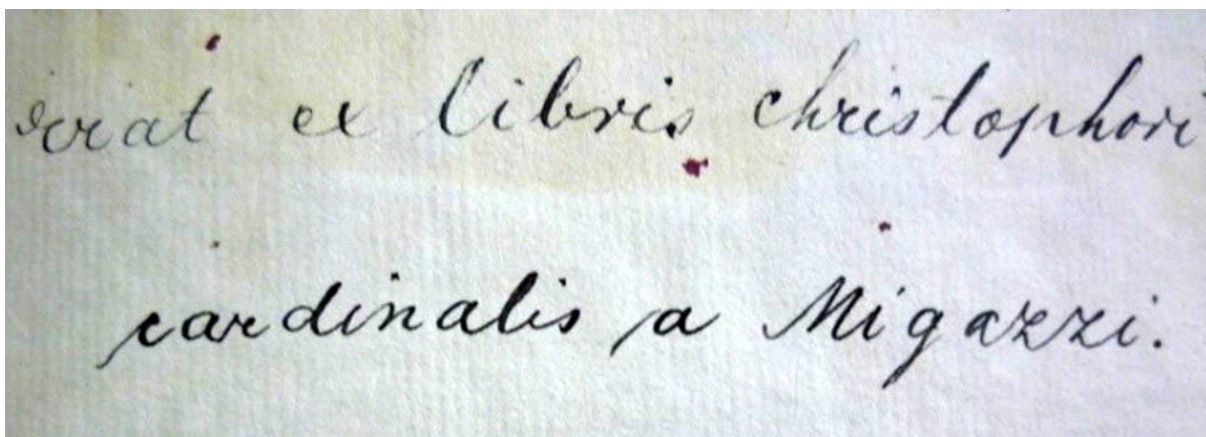
Ca o concluzie, putem observa că aproape toți posesorii acestor lucrări au avut activități în domenii clericale. Unii au ocupat demnități în ierarhia bisericească, în urma meritelor au fost numiți în rang de episcop sau cardinal. În alte cazuri, au fost profesori și preoți de teologie catolică sau greco-catolică. După locurile în care ei și-au desfășurat activitatea se observă că itinerariile de circulație a cărții vechi în limba spaniolă ajunse în biblioteca albaiuliană sunt diverse și obscure. După ex-libris-ul unei lucrări în care se descrie expansiunea colonială spaniolă putem identifica ca proprietar un preot franciscan, care a activat în Chile. Încă nu putem stabili cu certitudine itinerariul acestei cărți, doar date despre proprietarul ei. Unele cărți spaniole au ajuns la Alba Iulia prin achiziționarea unei biblioteci întregi, altele probabil individual sau în grupuri mai mici prin achiziție sau donație.

Din mediul laic de proveniență, după ex-librisul manuscris, am remarcat într-o sinteză de istorie a Spaniei de un anume duce de Milano „Ioannis Mathiae Turri”, despre care am descoperit puține date biografice.

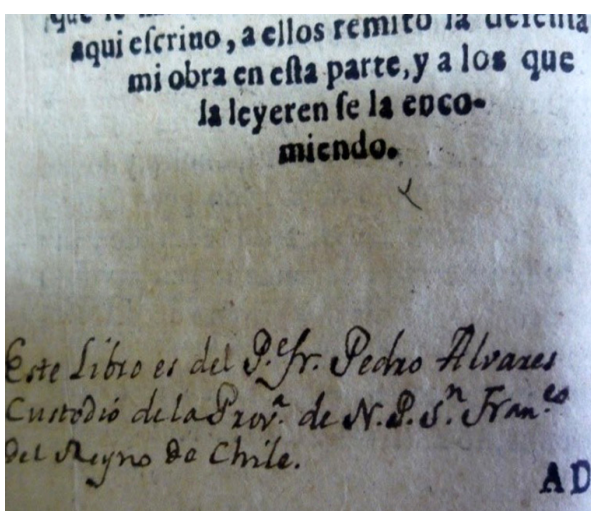
Acest puzzle de reconstituire a circulației cărților vechi în limba spaniolă, în această etapă incipientă, are încă puține elemente care pot să ilustreze locurile din care au ajuns în Biblioteca Batthyaneum aceste mărturii livresci. Dar prezența lor ilustrează relația culturală între ardeleni și spanioli prin intermediul cărților în secolele XVIII-XIX.

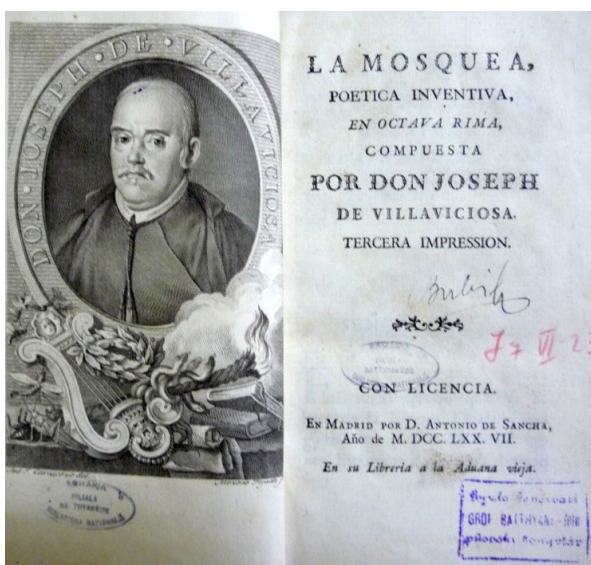
Ilustrația nr. 1: Ex-libris gravat cu blazonul cardinalului Anton Christophoro Migazzi din lucrarea lui Joseph Ritter, *Vida y virtudes de la serenissima señora D-a Maria Ana, Reyna de Portugal, y los Algarves, Princesa Real de Hungría, y Bobemia, y archiducesa de Austria, escrita en idioma latino por el Padre Joseph Ritter, Sacerdote de la Compañía de Jesus y Doctor en Sagrada Theologia y traducida al castellano por el padre Joseph Guerra*, Madrid, en la Oficina de Antonio Marin, 1757, BBAI, U2 V 7.

Ilustrația nr. 2: Ex-libris manuscris „cardinalis a Migazzi” aflat în lucrarea lui François Timoléon Choisy (Abad Choisy), *Historia General de la Iglesia desde su fundación, hasta el presente siglo. Escrita en Idioma Francés por el Señor Abad de Choyssi de la Academia de Paris y traducida en Castellano por Don Estevan Gazan*, Tom I-XV, Madrid, en la Imprenta de Musica de Don Eugenio Bienco, en la Imprenta de Antonio Perez de Soto, 1754-1755. BBAI, O2 IV 13.

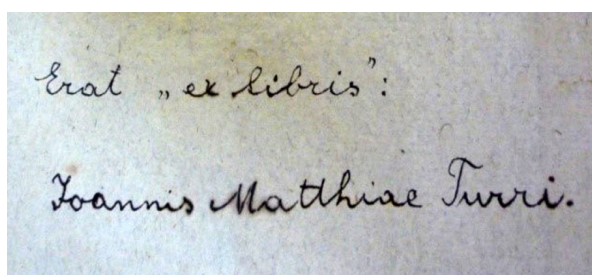
Ilustrația nr. 3: Ex-libris manuscris „P[adre] Pedro Alvarez” din Regatul Chile aflat în lucrarea lui Alonso de Ercilla y Zuñiga, *Araucana, dividida en tres partes*, Madrid, en la Imprenta del Reino, 1632. BBAI, N4 VII 25.

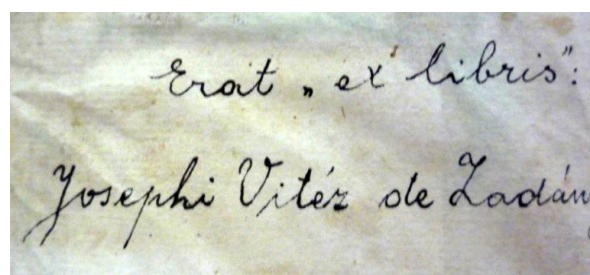
Ilustrația nr. 4: Ștampila bibliotecii episcopului Ignatius Batthyány în lucrarea lui Joseph de Villaviciosa, *La Mosquea, poetica inventiva, en octava rima*, Madrid, por D. Antonio de Sancha, 1777, BBAI, J7 VI 23.

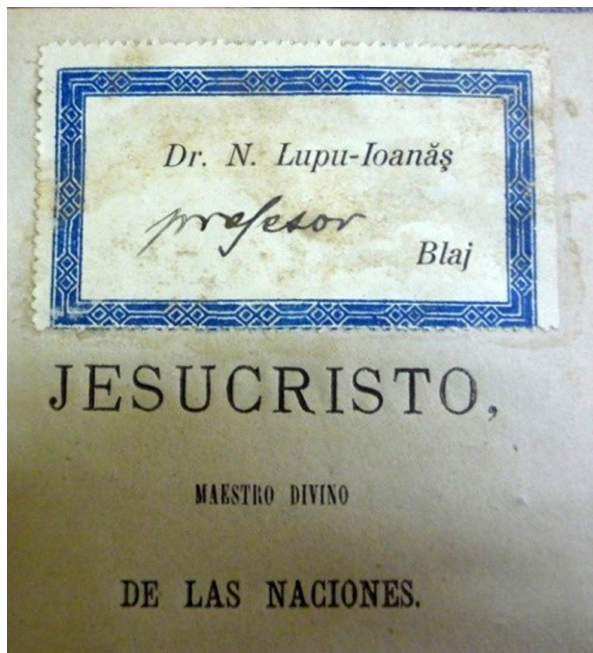
Ilustrația nr. 5: Ex-libris gravat cu blazonul episcopului Ignatius Batthyány din lucrarea lui *Obras de UV.P. Maestro Fray Luis de Granada de orden de Santo Domingo*, Tom I-XXVII, Madrid, en la Imprenta Real por Joseph Rodriquez de Escobar, en la Imprenta de Manuel Ruiz de Murga, Juan Garcia Infançon; Antonio Gonzales de Reyes 1711, BBAI, A2 VIII 2-28.

Ilustrația nr. 6: Ex-libris manuscris „Joannis Mathiae Turri” din lucrarea lui Juan de Mariana, *Historia general de España, compuesta, enmenday añadida por el padre Iuan de Mariana de la Compañia de Jesus, Con el Sumario, y Tablas y ahora nuevamente añadido en esta ultima impresión por Don Felix Lucio de Espinosa y Malo, todo lo sucedido desde el año de mil y seiscientos y sesenta y nueve, hasta el setenta y ocho*, tomo primero, Madrid, por Andres García de la Iglesia, 1678. BBAI, Z2 III 21.

Ilustrația nr. 7: Ex-libris manuscris „Josephi Vitéz de Zadany” din lucrarea lui Plutarh, *Vida de Numai Pompiliu segundo rey de los romanos escrita por texto de Plutarco y ponderata con discursos por Don Antonio Costa Señor de Corbins, Ballestar, y Pallarols*, Barcelona, por el Impessor Ioseph Llopis, 1693, BBAI, C3 VI 34.

Ilustrația nr. 8: Ex-libris etichetă „Dr. N. Lupu-Ioanăș” din lucrarea lui Antolin Monesillo, *Jesucristo. Maestro divino de las naciones*, Madrid, Imprenta de Poicarlo Lopez, 1876. BBAI, R10 V 3.

Note:

1. Ștefan Trif (Stanciu), *Carte spaniolă în biblioteci din Transilvania (sec. XVII-XIX)*, Teză de doctorat susținută în 2016, coordonator științific Eva Mârza, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.
2. *Batthyaneum. Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea-catalog a lui Varjú Elemér adnotată și comentată*, red., adnotare și prefață: Doina Hendre Biro, trad.: Mihai Kovács, cuvânt înainte: Prof. univ. dr. Iacob Mârza, București, Editura Bibliotecii Naționale a României, 2014, p. 42.
3. Vezi ilustrația nr. 1.
4. După terminologia heraldică armoariile reprezintă o sumă de însemne stabilite după reguli precise pe care persoane, familii, corporații, comunități, state, puteau să le poarte pe timp nelimitat, conform Franz Sales Meyer, *Ornamentica, o gramatică a formelor decorative*, vol. II, Traducere și cuvânt înainte Radu Florescu, București, Editura Meridiane, 1988, p. 275.
5. Ileana Căzan, *Imaginar și simbol în heraldica medievală*, București, Editura Silex, Casă de Editură, Presă și Impresariat, 1996, p. 76-78.
6. Marcel Sturdza-Săucești, *Heraldica, tratat tehnic*, București, Editura Științifică, 1974, p. 32.
7. Mulțumesc d-nei Doina Hendre Biro pentru materiale și îndrumare în interpretarea elementelor științei heraldicii.
8. Vezi ilustrația nr. 2.
9. Ileana Dârja, „Manuscrite migazziene în colecția Bibliotecii Naționale a României filiala Batthyaneum Alba Iulia”, în *Apulum*, XXXV, 1998, p. 409. O asemenea etichetă am identificat-o în interiorul lucrării lui Voltaire, *Filosofia*, Madrid, Imprenta del Censor, 1822. Biblioteca Batthyaneum Alba Iulia (în continuare BBAI), Z7 I 23.
10. <http://cimec.ro/carte/catinc/CuvintInainte.pdf>, p. 15.
11. François Timoléon Choisy (Abad Choisy), *Historia General de la Iglesia desde su fundación, hasta el presente siglo. Escrita en Idioma Francés por el Señor Abad de Choisy de la Academia de Paris y traducida en Castellano por Don Estevan Gazan*, Tom I- XV, Madrid, en la Imprenta de Musica de Don Eugenio Bieco (Tom I-III), en la Imprenta de Antonio Perez de Soto (Tom IV-XV), 1754 (Tom I-VI), 1755 (Tom VII-XV). BBAI, O2 IV 13.
12. Miguel de la Fuente, *Libro de las tres vidas de el Hombre, corporal, racional, y espiritual*, Ediția a II-a, Madrid, en la Imprenta Real por Joseph Rodriguez Escobar, 1710. BBAI, D4 III 33.
13. Sebastian de la Quadra, *Dialogos de medallas, inscripciones, y otras antiquedades*, Madrid, en la Oficina de Joseph Francisco Martinez Abad, 1744. BBAI, B3 IV 11. Posibil ca episcopul Ignatius Batthyáni să fi avut un interes major în achiziția acestei lucrări avându-se în vedere colecția sa de monezi din Catalogul realizat în anul 1792 unde figurau 986 de piese (vezi Ileana Dârja, „Din istoria Bibliotecii Batthyaneum.. Etapa I: 1798-1826”, în *Apulum*, vol. 34, 1997, p. 352).
14. Alonso de Ercilla y Zuñiga, *Araucana, dividida en tres partes*, Madrid, en la Imprenta del Reino, 1632. BBAI, N4 VII 25.
15. Mențiunea de apartenență și ex-librisul manuscris în limba spaniolă este: „Este libro es del P[adre] Sr. Pedro Alvarez custodio de la Prov. De N.P. Sn. Franc. es del Reyno de Chile”. Vezi ilustrația nr. 3.
16. Pedro Calderon de la Barca, *Autos sacramentales alegoricos, y historiales del insigne poeta español Don Pedro Calderon de la Barca*, Tomo I-VI, Ediție îngrijită de Don Pedro Pando y Mier, Madrid, en la Imprenta de Manuel Ruiz de Murga, 1717, BBAI, L4 IV 40.
17. Joseph Ritter, *Vida y virtudes de la serenissima señora D-a Maria Ana, Reyna de Portugal, y los Algarves, Princesa Real de Hungría, y Bohemia, y archiducesa de Austria, escrita en idioma latino por el Padre Joseph Ritter, Sacerdote de la Compañia de Jesus y Doctor en Sagrada Theologia y traducida al castellano por el padre Joseph Guerra*, Madrid, en la Oficina de Antonio Marin, 1757, BBAI, U2 V 7.
18. Francisco Sobrino, *Diccionario nuevo de las lenguas Española y Francesa. El mas amplio y el mejor que ha salido à luz hasta ahora, en que se contiene la explicacion del Español en Francés, y del France sen Español; con las Phrases y modos de hablar particuláres, sacadas de diferentes Autores Españoles, principalmente de Covarrubias, Saavedra, Quevedo, Gracian, Solis, y del Diccionario de la Academia RealEspañola; Y los nombres propios de Hombres y Mugeres, y los de la Naciones; las Explicaciones de los libros de la sagrada Escritura, muchos Refranes, y otras cosas muy curiosas de las Historias antiguas*, Ediția a

cincea, Tom I, Bruselas, en la Imprenta de Henrique- Alberto Gosse, 1751, BBAI, O4 II 14.

19. <http://www.encyclopedia.com/religion/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/migazzi-christoph-anton>

20. Rămâne remarcabil studiul asupra ex-librisurilor din Biblioteca Batthyaneum semnat de Gudor Botond, „Proveniența unor ex librisuri și înscrisuri de posesori în Biblioteca Batthyány din Alba Iulia în secolele XV-XVIII din perspectiva unei digitizări”, în *Cercetarea și perspectivele digitizării*, Ed. Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 135-162.

21. Despre existența a două tipuri de ex-libris etichetă a lui Batthyány oferă informații studiul lui Rădulescu Alexandru și Doru Sabău, *Ex-libris etichetă în colecțiile Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia*, după https://batthyaneumblog.files.wordpress.com/2016/02/darja_exlibris_7martie2011-322828.pdf

22. Ex-libris aflat în lucrarea lui Joseph de Villaviciosa, *La Mosquea, poetica inventiva, en octava rima*, Madrid, por D. Antonio de Sancha, 1777, BBAI, J7 VI 23. Vezi ilustrația nr. 4.

23. Vezi ilustrația nr. 5.

24. Ca de exemplu cele 27 de volume cu titlul *Obras de UV.P. Maestro Fray Luis de Granada de orden de Santo Domingo*, Tom I-XXVII, Madrid, en la Imprenta Real por Joseph Rodriguez de Escobar (Tom I-III, VIII, XI, XIII, XIV, XVII); en la Imprenta de Manuel Ruiz de Murga (Tom IV, XX, XXI, XXIV, XXV); Juan Garcia Infançon (Tom V, VII, XII, XIII, XV, XVI, XXVI); Antonio Gonzales de Reyes (Tom VI, IX, X, XVIII, XIX, XXII, XXIII, XXVII), 1711, BBAI, A2 VIII 2-28.

25. *Batthyaneum. Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea-catalog a lui Varjú Elemér*, p. 22.

26. *Vida de Miguel Cervantes Saavedra, y Análisis del Quixote*, Leipsig, Tipărită de J. Sommer, 1800, BBAI, Z7 II 10.

27. Sebastian Fernandez de Medrano, *Breve descripción del mundo ò guia geografica: Lo mas principal de ella en Verso, con su Mapa Mundi, perceptible aunque pequeño: y en Presa todas las principales Villas de cada Provincia, y un Tratado de lo que posee cada Soberano, al presente*, Bruselas, Por Lamberto Marchand. 1702, BBAI, XIV 37

28. Voltaire, *Filosofia*, BBAI, Z7 I 23.

29. Vezi ilustrația nr. 6.

30. Iuan de Mariana, *Historia general de España, compuesta, enmenday añadida por el padre Iuan de Mariana de la Compañia de Jesus, Con el Sumario, y Tablas y ahora nuevamente añadido en esta ultima impresión por Don Felix Lucio de Espinosa y Malo, todo lo sucedido desde el año de mil y seiscientos y sesenta y nueve, hasta el setenta y ocho*, tomo primero, Madrid, por Andres Garcia de la Iglesia, 1678. BBAI, Z2 III 21.

31. Apare și în Cartea catalog cu ex-librisuri etichetă a Bibliotecii Batthyaneum realizat de Robertus Szentivány în anul 1912 la nr. de ordine 182.

32. Vezi ilustrația nr. 7.

33. Plutarh, *Vida de Numai Pompiliu segundo rey de los romanos*

escrita por texto de Plutarco y ponderata con discursos por Don Antonio Costa Señor de Corbins, Ballestar, y Pallarols, Barcelona, por el Impressor Ioseph Llopis, 1693, BBAI, C3 VI 34.

34. „Librum istum Hispanicum de Vita Numae Pompili scriptum ceu editionem rarissimam Bibliothecae Albo Carolinensi Episcopali in pignus optimae intentionis offert Jos. Vitez de Zadany”. Mulțumesc pentru traducere și sfaturi Andreei Mârza.

36. József Szinnyei, *Magyar Írók Élete és Munkái*, apud <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/>

37. Vezi ilustrația nr. 8.

38. Antolin Monescillo, *Jesucrista. Maestro divino de las naciones*, Madrid, Imprenta de Poicarpo Lopez, 1876. BBAI, R10 V 3.

39. Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului 1754-1948*, București, Editura Demiurg, 1994, p. 162.

Bibliography:

Books:

Batthyaneum. Biblioteca Batthyaneum la sfârșitul secolului al XIX-lea. Cartea-catalog a lui Varjú Elemér adnotată și comentată (Batthyaneum. Batthyaneum Library at the end of 19th century. Annotated and commented Catalog of Varjú Elemér), red., adnotare și prefață: Doina Hendre Biro, trad.: Mihai Kovács, cuvânt înainte: Prof. univ. dr. Iacob Mârza, București, Editura Bibliotecii Naționale a României, 2014.

Botond, Gudor. *Proveniența unor ex librisuri și înscrisuri de posesori în Biblioteca Batthyány din Alba Iulia în secolele XV-XVIII din perspectiva unei digitizări (The origin of ex librises and inscriptions of book owners in Batthyány Library of Alba Iulia in XV-XVII century from the perspective of digitization)*, în *Cercetarea și perspectivele digitizării (Research and perspective of digitization)*, Ed. Ana Maria Roman-Negoi, Eva Mârza, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2009, p. 135-162.

Calderon de la Barca, Pedro. *Autos sacramentales alegoricos, y historiales del insigne poeta español Don Pedro Calderon de la Barca*, Tomo I-VI, Ediție îngrijită de Don Pedro Pando y Mier, Madrid, en la Imprenta de Manuel Ruiz de Murga, 1717, BBAI, L4 IV 40.

Căzan, Ileana. *Imaginar și simbol în heraldica medievală (Imaginary and symbol in medieval heraldry)*, București, Editura Silex, Casă de Editură, Presă și Impresariat, 1996.

Comșa, Nicolae; Seiceanu, Teodor. *Dascălii Blajului 1754-1948 (Schoolmasters of Blaj 1754-1948)*, București, Editura Demiurg, 1994.

Ercilla y Zuñiga, Alonso de. *Araucana, dividida en tres partes*, Madrid, en la Imprenta del Reino, 1632. BBAI, N4 VII 25.

Fuente, Miguel de la. *Libro de las tres vidas de el Hombre, corporal, racional, y espiritual*, Ediția a II-a, Madrid, en la

Imprenta Real por Joseph Rodriguez Escobar, 1710. BBAI, D4 III 33.

Mariana, Iuan de. *Historia general de España, compuesta, enmenda y añadida por el padre Iuan de Mariana de la Compañía de Jesus, Con el Sumario, y Tablas y ahora nuevamente añadido en esta ultima impresión por Don Felix Lucio de Espinosa y Malo, todo lo sucedido desde el año de mil y seiscientos y sesenta y nueve, hasta el setenta y ocho*, tomo primero, Madrid, por Andres Garcia de la Iglesia, 1678. BBAI, Z2 III 21.

Medrano, Sebastian Fernandez de. *Breve descripción del mundo ò guia geografica: Lo mas principal de ella en Verso, con su Mapa Mundi, perceptible aunque pequeño: y en Presa todas las principales Villas de cada Provincia, y un Tratado de lo que posee cada Soberano, al presente*, Bruselas, Por Lamberto Marchand. 1702, BBAI, XIV 37.

Monescillo, Antolin. *Jesucristo. Maestro divino de las naciones*, Madrid, Imprenta de Poicarpo Lopez, 1876. BBAI, R10 V 3.

Obras de UV.P. Maestro Fray Luis de Granada de orden de Santo Domingo, Tom I-XXVII, Madrid, en la Imprenta Real por Joseph Rodriguez de Escobar (Tom I-III, VIII, XI, XIII, XIV, XVII); en la Imprenta de Manuel Ruiz de Murga (Tom IV, XX, XXI, XXIV, XXV); Juan Garcia Infançon (Tom V, VII, XII, XIII, XV, XVI, XXVI); Antonio Gonzales de Reyes (Tom VI, IX, X, XVIII, XIX, XXII, XXIII, XXVII), 1711, BBAI, A2 VIII 2-28.

Plutarh. *Vida de Numai Pompiliu segundo rey de los romanos escrita por texto de Plutarco y ponderata con discursos por Don Antonio Costa Señor de Corbins, Ballestar, y Pallarols*, Barcelona, por el Impresor Ioseph Llopis, 1693, BBAI, C3 VI 34.

Quadra, Sebastian de la. *Dialogos de medallas, inscripciones, y otras antiquedades*, Madrid, en la Oficina de Joseph Francisco Martinez Abad, 1744. BBAI, B3 IV 11.

Ritter, Joseph. *Vida y virtudes de la serenissima señora D-a Maria Ana, Reyna de Portugal, y los Algarves, Princesa Real de Hungria, y Bohemia, y archiduessa de Austria, escrita en idioma latino por el Padre Joseph Ritter, Sacerdote de la Compañía de Jesus y Doctor en Sagrada Theologia y traducida al castellano por el padre Joseph Guerra*, Madrid, en la Oficina de Antonio Marin, 1757, BBAI, U2 V 7.

Sales Meyer, Franz. *Ornamentica, o gramatică a formelor decorative (Ornamentation, a grammar of decorative forms)*, vol. II, Traducere și cuvânt înainte Radu Florescu, București, Editura Meridiane, 1988.

Sobrino, Francisco. *Diccionario nuevo de las lenguas Española y Francesa. El mas amplio y el mejor que ha salido à luz hasta ahora, en que se contiene la explicacion del Español en Francès, y del France sen Español; con las Phrasés y modos de hablar particuláres, sacadas de diferentes Autores Españoles, principalmente de Covarrubias, Saavedra, Quevedo, Gracian,*

Solis, y del Diccionario de la Academia Real Española; Y los nombres propios de Hombres y Mugeres, y los de la Naciones; las Explicaciones de los libros de la sagrada Escritura, muchos Refranes, y otras cosas muy curiosas de las Historias antiguas, Ediția a cincea, Tom I, Brusselas, en la Imprenta de Henrique- Alberto Gosse, 1751, BBAI, O4 II 14.

Sturdza-Săucești, Marcel. *Heraldica, tratat tehnic (Heraldry, technical dissertation)*, București, Editura Științifică, 1974.

Timoléon Choisy, François (Abad Choisy). *Historia General de la Iglesia desde su fundación, hasta el presente siglo. Escrita en Idioma Francès por el Señor Abad de Cboysi de la Academia de Paris y traducida en Castellano por Don Estevan Gazan*, Tom I- XV, Madrid, en la Imprenta de Musica de Don Eugenio Bieco (Tom I-III), en la Imprenta de Antonio Perez de Soto (Tom IV-XV), 1754 (Tom I-VI), 1755 (Tom VII-XV). BBAI, O2 IV 13.

Trif (Stanciu), Ștefan. *Carte spaniolă în biblioteci din Transilvania (sec. XVII-XIX) (Spanish book in libraries in Transylvania (XVII-XIX century))*, Teză de doctorat susținută în 2016, coordonator științific Eva Mârza, Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Vida de Miguel Cervantes Saavedra, y Análisis del Quixote, Leipsigue, Tipărită de J. Sommer, 1800, BBAI, Z7 II 10.

Villaviciosa, Joseph de. *La Mosquee, poetica inventiva, en octava rima*, Madrid, por D. Antonio de Sancha, 1777, BBAI, J7 VI 23.

Voltaire, *Filosofia*, Madrid, Imprenta del Censor, 1822. Biblioteca Batthyaneum Alba Iulia (în continuare BBAI), Z7 I 23.

Annuals:

Dârja, Ileana. *Din istoria Bibliotecii Batthyaneum. Etapa I: 1798-1826 (History of Batthyaneum Library. First stage 1798-1823)*, în *Apulum*, vol. 34, 1997, p. 341-364.

Dârja, Ileana. *Manuscrite migazziene în colecția Bibliotecii Naționale a României filiala Batthyaneum Alba Iulia (Manuscripts of Migazzi in National Library collection, Batthyaneum branch)*, în *Apulum*, XXXV, 1998, p. 407-415.

On-line sources:

<http://cimec.ro/carte/catinc/CuvintInainte.pdf>

<http://www.encyclopedia.com/religion/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/migazzi-christoph-anton>

<http://lexikon.katolikus.hu/S/szentk%C3%A9p.html>

Rădulescu, Alexandru; Sabău, Doru. *Ex-libris etichetă în colecțiile Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia (Ex-Libris label in Batthyaneum Library collection)*, după https://batthyaneumblog.files.wordpress.com/2016/02/darja_exlibris_7martie2011-322828.pdf

Szinnyei, József, *Magyar Írók Élete és Munkái*, apud <http://mek.oszk.hu/03600/03630/html/>